

RECHTBANK DEN HAAG

Team handel
Zittingsplaats Den Haag

zaaknummer / rolnummer: C/09/412522 HA ZA 12-170

Vonnis van 2 april 2014

in de zaak van

GERRIT SCHOUTEN,
wonende te Uddel, gemeente Apeldoorn,
eiser in conventie,
verweerder in reconventie,
advocaat mr. C. Beijer te Utrecht,

tegen

1. de vennootschap onder firma
V.O.F. ROELAMA,
gevestigd te Alphen, gemeente Alphen-Chaam (Noord Brabant),
2. **BAS GERARDUS CORNELIUS MARIA AERTS**,
wonende te Alphen, gemeente Alphen-Chaam (Noord Brabant),
3. de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid
ROELAMA B.V.,
gevestigd te Alphen, gemeente Alphen-Chaam (Noord Brabant),
gedaagden in conventie,
eisers in reconventie,
advocaat mr. J.P. Heering te Den Haag.

Partijen zullen hierna ook Schouten, Aerts, Roelama B.V. en Roelama (gedaagde partijen in conventie gezamenlijk) genoemd worden.

Voor Schouten is opgetreden de advocaat voornoemd met bijstand van drs. B. Taneja, octrooigemachtigde. Voor Roelama is de zaak inhoudelijk behandeld door mrs. G.S.C.M. van Roeyen en M.R. Rijks, advocaten te Den Bosch, met bijstand van octrooigemachtigde ir. J.P.E. Brants.

1. De procedure

- 1.1. Het verloop van de procedure blijkt uit:
 - de dagvaarding van 26 januari 2012 met de producties 1 tot en met 13;
 - de conclusie van antwoord in conventie, tevens conclusie van eis in reconventie, met producties 1 tot en met 22;

- de conclusie van antwoord in reconventie¹ met producties 14 tot en met 24;
- de conclusie van dupliek in conventie, tevens conclusie van repliek in reconventie met productie 23;
- de conclusie van dupliek in reconventie met producties 25 tot en met 30;
- de door Schouten bij brief van 29 november 2013 toegezonden producties 31 en 32;
- de akte van Roelama met producties genummerd 24 tot en met 28².

1.2. Partijen hebben de zaak bepleit ter zitting van 13 december 2013 en bij die gelegenheid pleitnotities overgelegd³. Vervolgens is vonnis nader bepaald op heden.

2. De feiten

2.1. Schouten ontwerpt, vervaardigt en verhandelt machines voor onder meer land-, tuin- en bosbouw.

2.2. Roelama vervaardigt en verhandelt eveneens landbouwmachines. Aerts en Roelama B.V. zijn vennoten in Roelama. Roelama brengt onder meer de zogenoemde Sleepflex sleepslangbemester (verder: de Sleepflex) op de markt.

2.3. Schouten is houder van Nederlands octrooi 1020096 voor een '*Gestel, en werkwijze, voor het verdelen van een vloeistof zoals vloeibare mest over land*', verleend op 25 augustus 2003 op een aanvraag van 1 maart 2002 (hierna: het octrooi of NL 096). De conclusies van het octrooi luiden als volgt (vetgedrukte gedeelten benadrukt door de rechtbank).

1. Gestel voor gebruik bij het verdelen van een vloeistof zoals vloeibare mest over land waarbij het gestel (5) is aangebracht op een trekvoertuig (1), met welk trekvoertuig een vloeistofaanvoermiddel (9) zoals een oprolbare slang achter het trekvoertuig (1) aan over het land (8) wordt getrokken bij het verdelen van de vloeistof over het land, waarbij het gestel (5) is voorzien van aansluitmiddelen (7) waarop het vloeistofaanvoermiddel (9) losneembaar kan worden aangesloten tot een aansluiting (10, 10a) en van een met, door het aan te sluiten vloeistofaanvoermiddel (9) aan te voeren en door de aansluiting (10, 10a) te voeren, mest te voeden mestverdeeleenheid (11) en een aantal met de mestverdeeleenheid (11) verbonden monden of bemestingseenheden (13), waarbij de monden (13) zijn aangebracht op een aantal achter het trekvoertuig in-en uitklapbare armen van het gestel (5), met het kenmerk, dat het gestel (5) verder is voorzien van middelen (21) die zijn verbonden met de aansluitmiddelen (7), welke middelen (21) dienen voor het verplaatsen van de aansluiting (10a) van het vloeistofaanvoermiddel (9) ten opzichte van het gestel (5).

2. Gestel volgens conclusie 1, met het kenmerk, dat de verplaatsingsmiddelen (21) zijn opgenomen tussen de aansluitmiddelen (7) en het vloeistofaanvoermiddel (9).

3. Gestel volgens conclusie 1, met het kenmerk, dat de verplaatsingsmiddelen (21) zijn opgenomen tussen de aansluitmiddelen (7) en het vloeistofaanvoermiddel (9) en dat de aansluitmiddelen (7) kunnen zwenken om een verticale as aangebracht tussen de hefmast (3) en het trekvoertuig (1).

4. Gestel volgens een van conclusies 1-3, met het kenmerk, dat de verplaatsingsmiddelen (21)

¹ Deze conclusie bevat tevens de repliek in conventie.

² Kennelijk per abuis heeft Roelama niet doorgenummerd na haar bij conclusie van dupliek in conventie tevens conclusie van repliek in reconventie overgelegde productie 23.

³ Van de door Schouten aan de pleitnota gehechte pleitnota van zijn octrooigemachtigde zijn slechts uitgesproken randnummers 30 - 36, 58, 62, 68 - 86 en het resume.

omvatten een combinatie van twee holle buizen (19, 20) die in- en uit elkaar kunnen worden geschoven.

5. Gestel volgens conclusie 4, met het kenmerk, dat op de binnenkant van de buitenste holle buis (19) een de weerstand tussen de binnenste buis (20) en de buitenste buis (19) verminderende bekleding is aangebracht.

6. Gestel volgens conclusie 1, met het kenmerk, dat de verplaatsingsmiddelen (21) zijn opgenomen tussen de aansluitmiddelen (7) en de rest van het gestel (5).

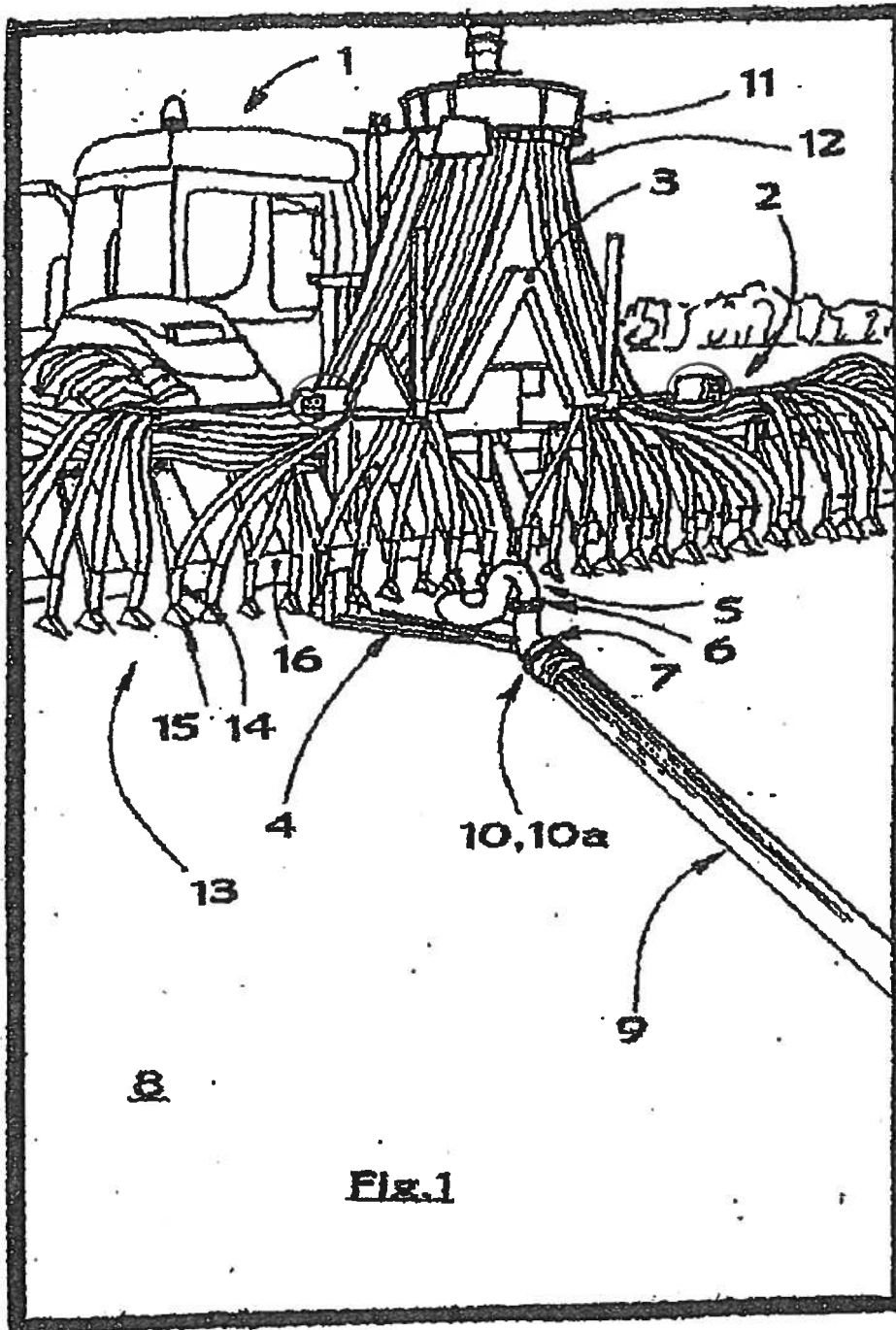
7. Gestel volgens conclusie 6, met het kenmerk, dat de verplaatsingsmiddelen (21) dienen voor het verplaatsen van de aansluiting (10a) van het vloeistofaanvoermiddel (9) ten opzichte van het gestel (5) in de richting van het uiteinde van de arm van het gestel welke zich aan de binnenzijde van een af te leggen kromlijinig traject ("binnenbochtzijde") bevindt.

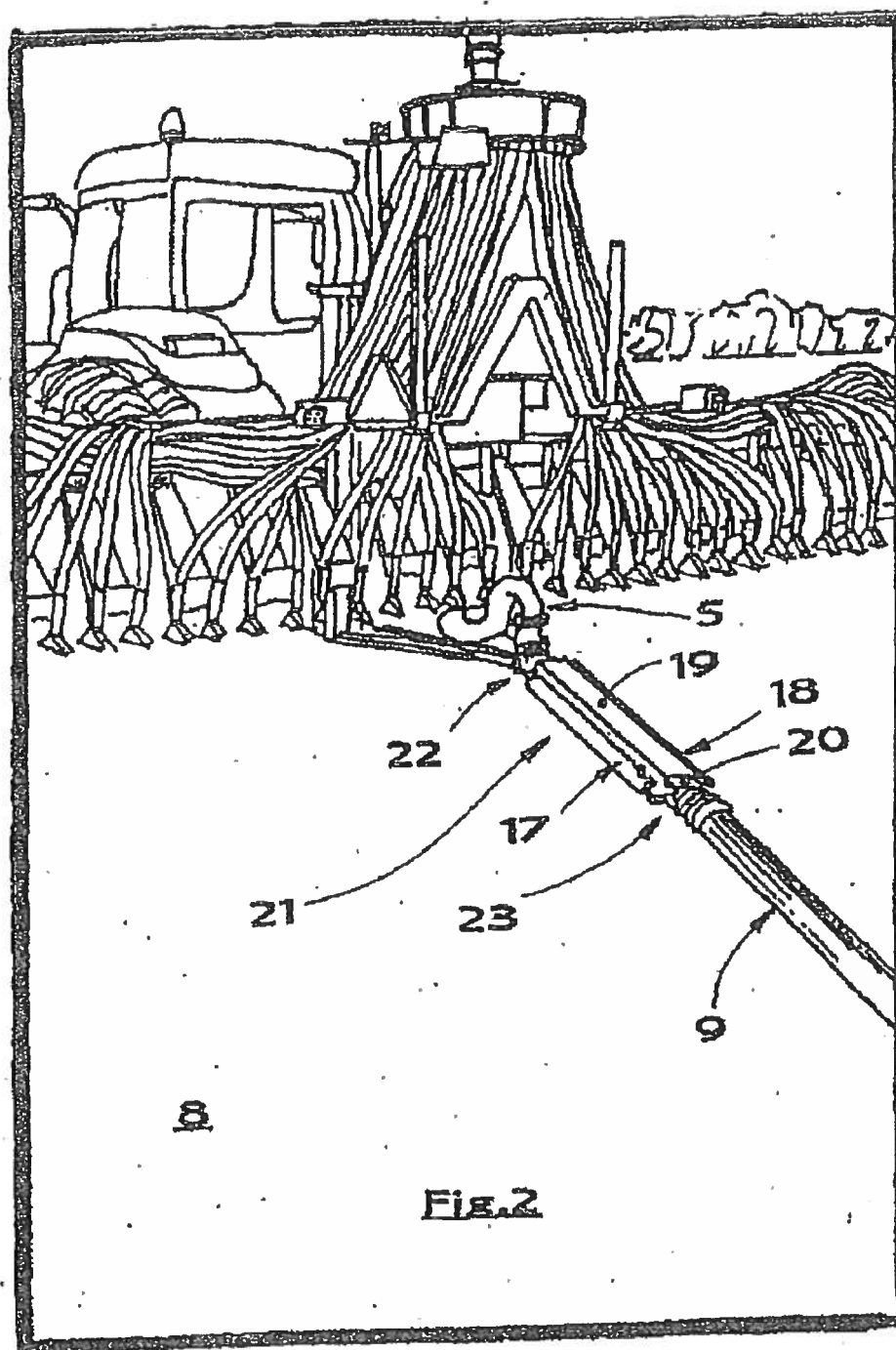
8. Gestel volgens conclusie 1 of een van conclusies 6-7, met het kenmerk, dat de verplaatsingsmiddelen (21) een beweegbare geleiderol of haspel (29) omvatten waarmede een lengte (30) aan oprolbare slang kan worden uitgegeven resp. ingenomen voor het verplaatsen van de aansluiting (10a) van het vloeistofaanvoermiddel (9) ten opzichte van het gestel (5).

9. Werkwijze voor het verdelen van een vloeistof zoals vloeibare mest over land of een oppervlak onder toepassing van een gestel volgens een van de voorgaande conclusies, waarbij de werkwijze omvat de stappen van:

- het uitrollen van een lengte aan een vloeistofaanvoermiddel (9) zoals een oprolbare slang over het te bemesten of te bevoeien land of oppervlak (8);
- het in een startpositie brengen van een trekvoertuig (1), zodanig dat de uitgerolde slang (9) op het gestel (5) kan worden aangesloten en het aansluiten van de slang (9) op de aansluitmiddelen (7) van het gestel (5) of de aansluitmiddelen (25) van de verplaatsingsmiddelen (21);
- het vullen van de uitgerolde slang (9) met mest of een andere vloeistof, zoals door het verpompen van mest of een andere vloeistof vanuit een op afstand van het trekvoertuig (1) gelegen tank of tankwagen;
- het verdelen van de vloeistof over het land of oppervlak door het verpompen van de aangevoerde vloeistof door de monden of bemestingseenheden (13) van het gestel (5), welke monden (13) zijn aangebracht op een aantal achter het trekvoertuig (1) in- en uitklapbare armen van het gestel (5), waarbij het trekvoertuig (1) een eerste, in hoofdzaak rechtlijnig traject over het land aflegt en daarbij de aangesloten slang (9) achter zich aan over het land trekt;
- aan het eind van het eerste, in hoofdzaak rechtlijnige traject een tweede, kromlijinig traject aflegt om vervolgens een derde, in hoofdzaak evenwijdig aan het eerste traject gelegen, traject af te leggen; met het kenmerk, dat de werkwijze verder omvat de stappen van;
- het bij het begin van het afleggen van het tweede, kromlijinige traject, of tijdens het afleggen van een geaccidenteerd deel van het eerste traject, verlagen van de relatieve snelheid van de slang (9) ten opzichte van die van het trekvoertuig (1) door het verplaatsen van de aansluiting (10a) in de richting van de slang (9), zoals door het schuiven van de zuiger (26) uit de cilinder (27) resp. door het uitgeven van een met de beweegbare geleiderol of haspel (29) gebufferde lengte (30) aan slang (9) door middel van de verplaatsingsmiddelen (21), en naar keuze door het verplaatsen van de aansluiting (10a) in de richting van het uiteinde van de arm van het gestel welke zich aan de binnenzijde van het kromlijinige traject ("binnenbochtzijde") bevindt; en
- het bij ongeveer halverwege het af te leggen tweede, kromlijinige traject verhogen van de relatieve snelheid van de slang (9) ten opzichte van die van het trekvoertuig (1) door het verplaatsen van de aansluiting (10a) in de richting van het trekvoertuig (1), zoals door het schuiven van de zuiger (26) in de cilinder (27) resp. door het innemen van een met de beweegbare geleiderol of haspel (29) gebufferde lengte (30) aan slang door middel van de verplaatsingsmiddelen (21) en naar keuze door het verplaatsen van de aansluiting (10a) terug in de richting van het midden van het gestel (5).

2.4. Bij het octrooi behoren onder meer de volgende afbeeldingen (rode omcirkeling toegevoegd door de rechtbank).

2.5. De beschrijving van het octrooi houdt onder meer het navolgende in (vetgedrukte gedeelte benadrukt door de rechtbank).

(pagina 1 tot en met pagina 2, regel 2)

De uitvinding heeft betrekking op een gestel voor gebruik bij het verdelen van een vloeistof zoals

vloeibare mest over land waarbij het gestel is aangebracht op een trekvoertuig, met welk trekvoertuig een vloeistofaanvoermiddel zoals een oprolbare slang achter het trekvoertuig aan over het land wordt getrokken bij het verdelen van de vloeistof over het land, waarbij het gestel is voorzien van aansluitmiddelen waarop het vloeistofaanvoermiddel losneembaar kan worden aangesloten tot een aansluiting, en van een met, door het aan te sluiten vloeistofaanvoermiddel aan te voeren en door de aansluiting te voeren, mest te voeden mestverdeelenheid en een aantal met de mestverdeelenheid verbonden monden of bemestingseenheden, waarbij de monden zijn aangebracht op een aantal achter het trekvoertuig in- en uitklapbare armen van het gestel. De uitvinding heeft tevens betrekking op een werkwijze voor het verdelen van een vloeistof zoals vloeibare mest over land of een oppervlak onder gebruikmaking van een dergelijk gestel.

Een dergelijke inrichting en werkwijze zijn bekend uit de praktijk. Bij het verdelen van mest over met name een natte en/of zachte bodem of drassig land wordt er eerst langs een zijde van het te bemesten of te bevoeien deel van het land een oprolbare slang uitgerold. Het trekvoertuig wordt in een startpositie gebracht, zodanig dat de uitgerolde slang op het gestel kan worden aangesloten. Na aansluiting van de slang op het gestel wordt de uitgerolde slang gevuld met mest, zoals door het verpompen van mest vanuit een op afstand van het trekvoertuig gelegen tank of tankwagen. Het verdelen van mest over het land vindt plaats door de aangevoerde mest te verpompen door naar de bemestingseenheden van het gestel terwijl het trekvoertuig een gewenst traject aflegt. Een gewenst traject kan zijn een waarbij het trekvoertuig een eerste, in hoofdzaak rechtlijnig traject over het land aflegt en daarbij de aangesloten slang achter zich aan over het land trekt. Aan het eind van dit eerste, in hoofdzaak rechtlijnige traject wordt er een tweede, kromlijnig traject (een bocht) afgelegd om vervolgens een derde, in hoofdzaak evenwijdig aan het eerste traject gelegen, traject af te leggen. Het trekvoertuig doorloopt als het ware in alternerende richting evenwijdige banen over het te bemesten of te bevoeien land.

Een nadeel van de bekende inrichting en werkwijze is dat hoe natter en/of zachter het te bemesten of te bevoeien land is, hoe groter de weerstand die de slang op het trekvoertuig uitoefent en hoe groter de trekkracht die het trekvoertuig moet leveren om de slang voort te trekken. Dit nadeel doet zich met name voor bij het doorlopen van een bocht, zoals bij het keren aan een rand van het land, met het doel een verder traject parallel en in tegengestelde richting aan een eerste traject af te leggen. Hier komt bij, dat hoe meer trekkracht een trekvoertuig moet leveren voor het aanslepen van de slang, hoe groter de schade die aan het (drassige) land wordt toegebracht.

(...)

(pagina 3 regel 1 tot en met regel 28)

Het is een doel van de uitvinding om te voorzien in een verbeterde inrichting bij gebruik waarvan er minder schade aan het te bemesten of te bevoeien land wordt toegebracht. Het is een ander doel van de uitvinding om te voorzien in een verbeterde werkwijze voor het verdelen van een vloeistof zoals vloeibare mest over land waarbij er zoveel mogelijk land wordt bemest of bevoeid.

Volgens een aspect van de uitvinding worden een of beide genoemde doelen bereikt door het gestel volgens de aanhef verder te voorzien van middelen die zijn verbonden met de aansluitmiddelen, welke middelen dienen voor het verplaatsen van de aansluiting van het vloeistofaanvoermiddel ten opzichte van het gestel.

Het voordeel hiervan is dat de wrijvingskracht uitgeoefend door de slang op het trekvoertuig in de lengterichting van de slang wordt verminderd. Een verandering van de rijrichting van het trekvoertuig, met name bij het doorlopen van een bocht zoals bij het keren aan het eind van een traject, wordt benut als een toevoeging van een extra beweging. Door het toevoegen van een extra beweging wordt de resulterende bewegingsrichting en daarmee ook de richting van de wrijvingskracht verdraaid. Bij deze verdraaiing blijft de wrijvingskracht even groot. Beschouwd in de aanvankelijke rijrichting van het trekvoertuig wordt de component van de wrijvingskracht in deze richting daardoor kleiner. Hierdoor kan het trekvoertuig sneller de ingezette bocht doorlopen. Hierbij geldt dat hoe groter de verhouding van de zijdelingse snelheid van het trekvoertuig ten opzichte van de snelheid in de aanvankelijke rijrichting, des te kleiner de storende wrijvingskracht uitgeoefend door de slang in de aanvankelijke rijrichting is.

Een verder voordeel is dat doordat het trekvoertuig een bocht sneller doorloopt, de slang niet altijd tot stilstand hoeft te komen. Dit leidt tot efficiëntie omdat bij stilstand een grotere wrijvingskracht optreedt dan bij beweging. Bij beweging kan de wrijvingskracht namelijk aanzienlijk lager zijn dan bij stilstand. Doordat de bij beweging optredende wrijvingskracht nauwelijks snelheidsafhankelijk is, is het voordelig om de slang in beweging te houden bij het ingaan van de bocht.

(...)

(pagina 5, regels 30 tot en met 35)

In de tekeningen toont:

Fig. 1 in perspectivisch aanzicht een uit de praktijk bekend gestel;

Fig. 2 in perspectivisch aanzicht een gestel volgens de uitvinding, aan welk gestel een slang is gekoppeld;

(...)

(pagina 6 regel 30 - pagina 7 regel 5)

Fig. 1 toont een uit de praktijk bekende situatie met een trekker 1 waarop een sleepslanginstallatie 2 is aangebracht. De sleepslanginstallatie 2 is in- en uitklapbaar, en zij omvat een hefmas 3, een aan de hefmas 3 bevestigde trekkoppeling 4 en een gestel 5. Het gestel 5 is voorzien van een afsluiter 6 en aansluitmiddelen 7 waarop een over het land 8 uitgerolde slang 9 is aangesloten tot een aansluiting 10, 10a. Met de slang 9 wordt mest aangevoerd die via hierbij niet getoonde middelen wordt geleid naar een verdeelmolen 11. Met de verdeelmolen 11 wordt de mest verdeeld over uitloopleidingen 12 en geleid naar een aantal bemestingseenheden 13. De bemestingseenheden 13 zijn ieder voorzien van een voet 14 en een zogenoemde uitlooprubber 15. Er zijn aan de hefmas 3 tevens voorsnijschijven en kouters (voor het vormen van strakke gleuven) aangebracht, hier schematisch en in achteraanzicht getoond en algemeen aangeduid met het cijfer 16.

2.6. In de conclusies in de aanvraag voor het octrooi van 1 maart 2002 ontbreekt het hiervoor vet weergegeven kenmerk (verder ook te noemen: het kenmerk). De beschrijving in de aanvraag bevat een gelijkluidende tekst als hiervoor weergegeven, eveneens met uitzondering van wat vet is weergegeven. De hiervoor weergegeven passage op pagina 6 / 7 van het octrooischrift (verder te noemen: de passage) staat in de aanvraag op pagina 4 / 5. De aanvraag bevat voorts dezelfde figuren 1 en 2 als het octrooi.

2.7. Het op de voet van artikel 84 lid 1 ROW 1995⁴ door Roelama verzochte advies van NL Octrooiencentrum omtrent de toepasselijkheid van nietigheidsgrounden van 10 juni 2011 vermeldt onder meer:

5.1.4 In- en uitklapbare armen

De wijzigingen A, N en Q betreffen de maatregel dat 'de monden zijn aangebracht op een aantal achter het trekvoertuig in- en uitklapbare armen van het gestel'. Verzoekster heeft gesteld dat hier sprake is van toegevoegde materie, hetgeen bestreden is door octrooihouder. NL Octrooiencentrum volgt in deze de stelling van octrooihouder dat de passage op blz. 4, regel 34, van de ingediende octrooiaanvraag ('De sleepslanginstallatie 2 is in- en uitklapbaar...') voldoende basis vormt voor deze wijzigingen. De gemiddelde vakman zal dit niet anders begrijpen dan dat dit de armen van het gestel betreft. Daarnaast herkent de gemiddelde vakman in figuur 1 scharnierpunten in de symmetrisch aan weerszijde van de verdeelmolen getekende blokjes. Bovendien was het in- en uitklapbaar zijn van de armen van een sleepslanginstallatie ten tijde van de indiening algemeen bekend aan de gemiddelde vakman. Octrooihouder heeft dit geïllustreerd aan de hand van een folder van een sleepslangstelsel van Schouten, waarvan verzoekster niet heeft betwist dat de folder gepubliceerd was voor de indieningsdatum van de aanvraag voor het onderhavige octrooi. De wijzigingen A, N en Q worden naar het oordeel van NL Octrooiencentrum gedekt door de ingediende octrooiaanvraag. De nietigheidsbezwaren tegen conclusies 1 en 9 gebaseerd op toevoegingen N respectievelijk Q treffen derhalve geen doel.

(...)

6. Het advies van NL Octrooiencentrum luidt op grond van het vorenstaande dat:

- de conclusies 3, 7 en 9 vernietigbaar zijn omdat materie van deze conclusies niet gedekt wordt door de ingediende octrooiaanvraag;*
- conclusies 3 en 10 van het hulpverzoek als terugvalpositie niet toelaatbaar zijn omdat materie van deze twee conclusies eveneens niet gedekt wordt door de ingediende octrooiaanvraag;*
- de twee toegevoegde uitvoeringsvoorbeelden, zie in de beschrijving de toevoegingen D t/m M zoals opgesomd in paragraaf 5.1.1 van dit advies en de toegevoegde figuren 10 t/m 12, niet worden gedekt door de ingediende octrooiaanvraag en derhalve geschrapt dienen te worden uit het octrooi;*
- de conclusies 1, 2, 6 en 8 vernietigbaar zijn wegens gebrek aan nieuwheid ten opzichte van D6; en*

⁴ Rijsoctrooiwet 1995

-de aangevoerde nietigheidsbezwaren tegen de conclusies 4 en 5 geen doel treffen.

3. Het geschil in conventie en in reconventie

3.1. Schouten stelt zich op het standpunt dat Roelama zich met de verhandeling van de Sleepflex schuldig maakt aan inbreuk op de conclusies 1, 2, 3, 4, 6 en 9 van het octrooi. Hij vordert in conventie, zakelijk weergegeven:

-een verklaring voor recht van en een verbod op inbreuk op NL 096;
-opgave van gegevens met betrekking tot de door de inbreuk genoten winst en aangaande afnemers van het inbreukmakende product;
-veroordeling van de door de inbreuk geleden schade dan wel, naar keuze van Schouten, afdracht van genoten winst,
een en ander met bepaling van een dwangsom en met veroordeling van Roelama in de volgens artikel 1019h Rv⁵ te bepalen proceskosten.

3.2. Roelama bepleit met beroep op ongeldigheid van het octrooi afwijzing van de vorderingen in conventie en vordert in reconventie, zo althans begrijpt de rechtbank de vordering van Roelama ter zake, vernietiging van NL 096, eveneens met veroordeling van Schouten in de volgens 1019h Rv te begroten proceskosten. Roelama stelt onder meer, zakelijk weergegeven, dat aan conclusie 1 en de beschrijving van het octrooi ten opzichte van de oorspronkelijke aanvraag het hiervoor bedoelde kenmerk is toegevoegd, wat leidt tot nietigheid van conclusie 1 van het octrooi. Aan conclusie 9 is ten opzichte van de aanvraag hetzelfde kenmerk toegevoegd terwijl de conclusies 2 - 8 afhankelijk zijn van conclusie 1, zodat al deze conclusies volgens Roelama nietig zijn wegens toegevoegde materie.

4. De beoordeling

4.1. In de procedure bij NL Octrooi Centrum heeft Schouten, evenals in deze procedure, het standpunt ingenomen dat het (toegevoegde) kenmerk wordt gedekt door de passage in de octrooi-aanvraag. Schouten heeft in die procedure voorts aangevoerd dat het kenmerk zou blijken uit het hiervoor in figuur 1 rood omcirkelde, zoals hij heeft gesteld, 'blokje' of 'huisje' dat boven de slangen is getekend en dat door de gemiddelde vakman direct herkend zou worden als een scharnierpunt voor het in- en uitklappen van de armen. Zoals blijkt uit de hiervoor weergegeven overweging is NL Octrooi Centrum hem daarin gevolgd. In dit verband heeft Schouten ook nog gewezen op NL 1018802, door haar aangeduid als het Veenhuis octrooi, welk octrooi stand van de techniek vormt voor NL 096. Volgens Schouten is het gewraakte kenmerk toegevoegd, zo begrijpt de rechtbank Schouten, om nader van Veenhuis af te bakenen. Het kenmerk behoorde volgens Schouten tot de stand van de techniek zoals zou moeten blijken uit een folder van zijn onderneming van juli 2001 en ook om die reden zou de toevoeging toelaatbaar zijn.

4.2. Roelama heeft dit standpunt bestreden met het navolgende betoog. In de oorspronkelijke aanvraag is van het bedoelde kenmerk geen sprake. De oorspronkelijke aanvraag vermeldt slechts dat de sleepslanginstallatie in- en uitklapbaar is. Dit impliceert niet dat dit in- en uitklapbare armen van het gestel betreft. De vakman zal het in- en

⁵ Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering

uitklapbaar zijn van de sleepslanginstallatie slechts interpreteren als het opklappen van de in de aanvraag genoemde verplaatsingsmiddelen en niet van de armen van het gestel. Dat de armen met de mestmonden in- en uitklapbaar zijn is ook niet afleidbaar uit 'blokjes' in figuur 1 of 2 omdat onduidelijk is dat deze 'blokjes' als scharnierpunt dienen te worden beschouwd. Betwist wordt dat de folder dateert uit juli 2001.

4.3. De rechtbank is met Roelama van oordeel dat de toevoeging van het kenmerk niet toelaatbaar is. De passage in de octrooi-aanvraag ziet kennelijk niet op de beschreven uitvinding. De beschrijving vermeldt immers dat figuur 1 toont een uit de praktijk bekend gestel c.q. bekende situatie, terwijl uit de gehele context duidelijk wordt dat de octrooiaanvraag met 'de praktijk' doelt op de stand van de techniek. Pas de figuren 2 tot en met 7B van de aanvraag stellen uitvoeringsvoorbeelden volgens de uitvinding voor. Het betreffende kenmerk van de uitvinding is dus niet af te leiden uit de betreffende passage omdat deze niet de uitvinding beschrijft. Ter zitting desgevraagd heeft Schouten ook niet aangegeven waarom aan de gemiddelde vakman in deze passage niettemin iets over de uitvinding zou worden geopenbaard.

4.4. Het betreffende kenmerk is ook niet voldoende duidelijk af te leiden uit het door Schouten zogenoemde 'blokje' of 'huisje' in figuur 1. Allereerst niet omdat niet figuur 1 maar figuur 2 de uitvinding weergeeft. Voor zover figuur 2 in dit opzicht in beschouwing zou moeten worden genomen, is de betekenis van het niet nader omschreven getekende onderdeel onvoldoende duidelijk om daaruit het toegevoegde kenmerk af te leiden. Ook acht de rechtbank onvoldoende aannemelijk dat de gemiddelde vakman daarin zonder meer een scharnierpunt voor het in- en uitklappen van de armen zou herkennen en dit kenmerk dus impliciet in de tekening zou 'inlezen'.

4.5. De verwijzing naar het Veenhuis octrooi en de stand van de techniek tot slot overtuigt evenmin. Voor zover Schouten bedoelt dat het kenmerk is toegevoegd om van de stand van de techniek af te bakenen is duidelijk dat ook in dat geval de toevoeging slechts is toegestaan indien de resulterende materie al in de aanvraag is geopenbaard. Voor zover Schouten wil stellen dat toevoeging van maatregelen die bekend zijn uit de stand van de techniek niet kan leiden tot ongeoorloofde toevoeging van materie, moet dat standpunt worden verworpen. Die maatregelen zijn de vakman mogelijk bekend op grond van zijn algemene vakkennis, maar worden daarmee door hem nog niet zonder meer meegelezen in hetgeen de aanvraag openbaart.

4.6. Nu moet worden aangenomen dat de gemiddelde vakman het toegevoegde kenmerk niet duidelijk en ondubbelzinnig heeft kunnen afleiden uit de oorspronkelijke aanvraag moet conclusie 1 op de in artikel 75 lid 1 onder c Rijksoctrooiwet 1995 genoemde grond worden vernietigd. Hetzelfde geldt voor de afhankelijke volgconclusies 2 tot en met 8 en voor conclusie 9 waaraan, ofwel door verwijzing ofwel uitdrukkelijk, hetzelfde kenmerk is toegevoegd.

4.7. Schouten heeft voor conclusies 3, 8 en 9 hulpverzoeken geformuleerd en nog ter zitting in haar repliek voor conclusie 1⁷, maar die leiden er niet toe dat het toegevoegde

⁷ Dit hulpverzoek zou dienen in te houden dat in conclusie 1 de zinsnede *welke middelen (21) dienen voor het verplaatsen van de aansluiting* zou komen te luiden *welke middelen (21) dienen voor het in absolute zin verplaatsen van de aansluiting*. Roelama heeft zich tegen de toelating van dit hulpverzoek verzet.

kenmerk alsnog komt te vervallen zodat het octrooi ook niet in de voorgestelde vorm in stand kan blijven.

4.8. Het voorgaande leidt tot afwijzing van de vorderingen in conventie en toewijzing van de vorderingen in reconventie, met veroordeling van Schouten in de proceskosten, te begroten volgens artikel 1019h Rv. Volgens de onbetwiste opgave van Roelama bedragen deze in totaal, inclusief de procedure bij NL Octrooicentrum, € 112.091,10, waarvan volgens Roelama de helft is toe te rekenen aan de procedure in conventie en de helft aan de procedure in reconventie. Ook deze verdeling is door Schouten niet bestreden, zodat daarvan is uit te gaan. In conventie worden de kosten daarom begroot op € 56.045,55 te vermeerderen met € 575 aan griffierecht, in totaal € 56.620,55, in reconventie op € 56.045,55.

5. De beslissing in conventie

De rechtbank:

- 5.1. wijst de vorderingen af;
- 5.2. veroordeelt Schouten in de proceskosten, aan de zijde van Roelama tot heden begroot op € 56.620,55;
- 5.3. verklaart de proceskostenveroordeling uitvoerbaar bij voorraad;

6. De beslissing in reconventie

De rechtbank:

- 6.1. vernietigt NL 1020096;
- 6.2. veroordeelt Schouten in de proceskosten, aan de zijde van Roelama begroot op € 56.045,55;
- 6.3. verklaart de proceskostenveroordeling uitvoerbaar bij voorraad.

Dit vonnis is gewezen door mr. P.G.J. de Heij, mr. J. Th. van Walderveen en mr. ir. J.H.F. de Vries en in het openbaar uitgesproken op 2 april 2014.

